

Чорноморська безпека: основні тренди 2030

Професор Олександр Литвиненко

Національний інститут стратегічних досліджень, Україна

Карта Чорноморського регіону

Держави-гравці Чорноморського регіону

- Росія
- Держави-члени НАТО/ЄС
- Китайська Народна Республіка
- Україна, Грузія, Молдова

Політика РФ у Чорноморському регіоні: російське бачення

- Росія розглядає ЧР як ключовий регіон для своєї великодержавної політики
- ЧР для Росії – «м'яке підчерев'я»:
  - Загроза присутності «ворожого» військового флоту у Чорному морі
  - Плацдарм для проєкції сили на Близький Схід, Північну Африку і Балкани
  - Морська торгівля та експорт енергоресурсів (російські порти у ЧР мають *30,7 % загального вантажообігу*)
  - Експлуатація ресурсів Чорного і Азовського морів
- Росія вважає, що надійно захистить свої інтереси тільки шляхом домінування в ЧР

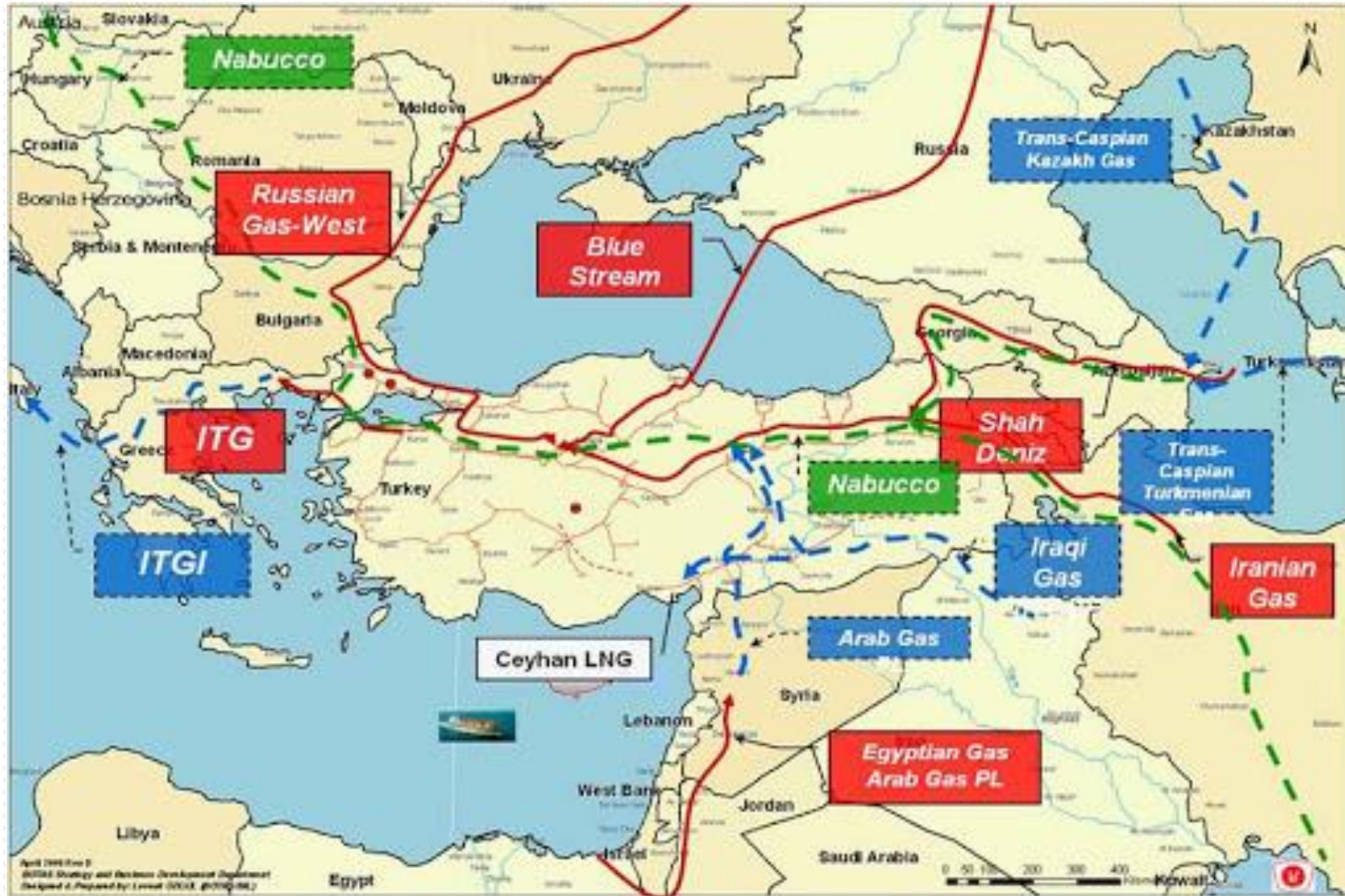

Російські методи впливу

- **Військові:** наступальний потенціал, зона заборони доступу, військово-морські сили
- **Політичні:**
  - Формування «зони привілейованих інтересів» або принаймні «сірої зони» (не допустити присутність сил НАТО);
  - Заморожені конфлікти
  - Політична гра з окремими членами НАТО
- **Інформаційні:**
  - Пропаганда
  - Кібератаки
- **Економічні:**
  - Енергетичні потоки
  - Торгівля

Енергетична карта Чорноморського регіону

- Крим – це ключова позиція російського впливу
- Уявні загрози засадничим інтересам РФ обумовили порушення Росією міжнародного правопорядку та незаконну окупацію Криму
- Росія застосовує всі засоби, щоб зберегти свою військову присутність у Криму за будь-яку ціну

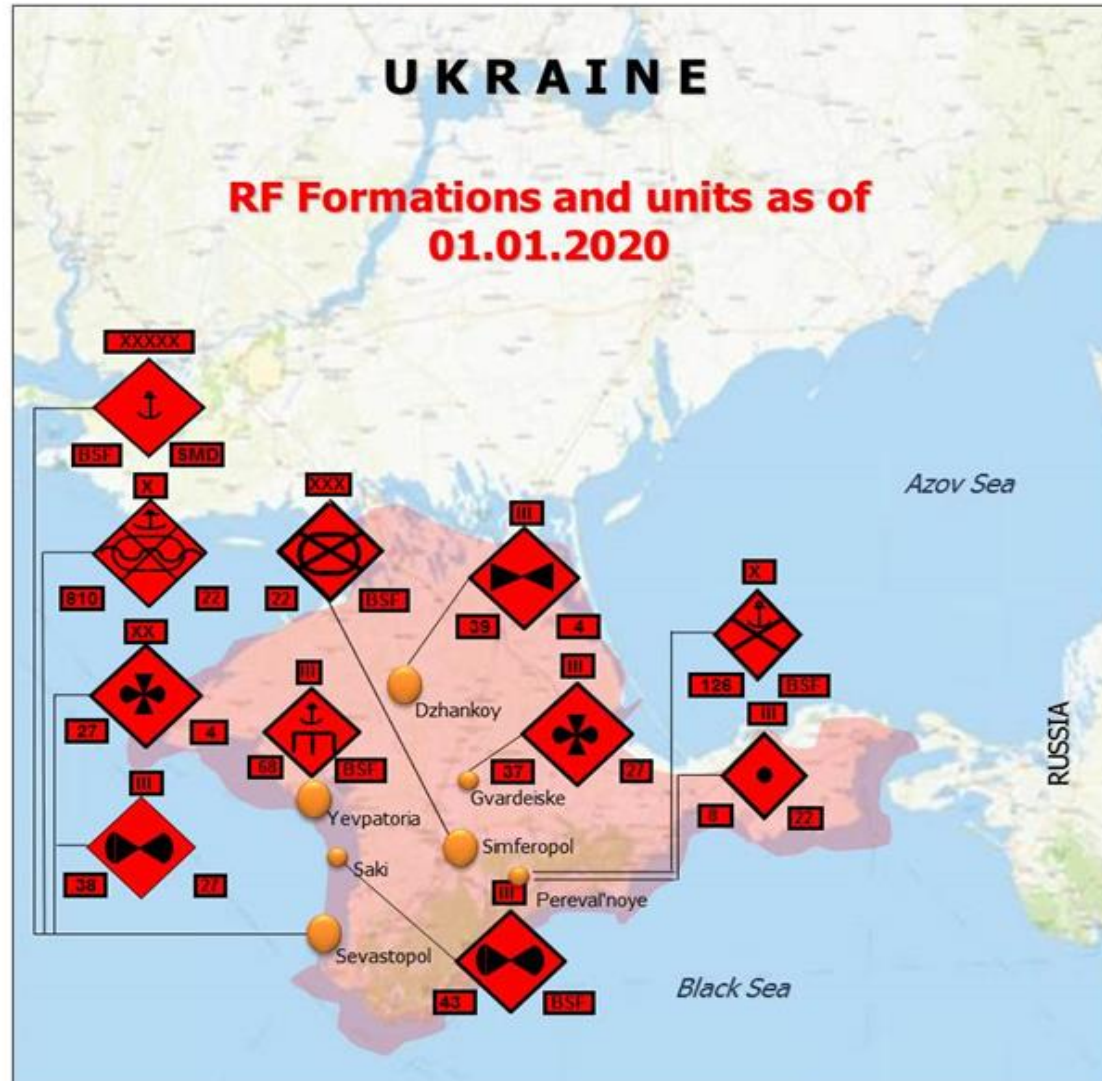

Цитадель «Крым»

Deployment of the Russian forces in Crimea

OSCE

Combat units as of 01 Jan 2014

810th Separate Naval Infantry Brigade

7058th Aviation base

Combat units as of 01 Jan 2020

22nd Army Corps

810th Separate Naval Infantry Brigade

126th Separate Coastal Defense Brigade

8th Artillery Regiment

68th Separate Naval Engineering Regiment

27th Composite Aviation Division

37th Composite Aviation Regiment

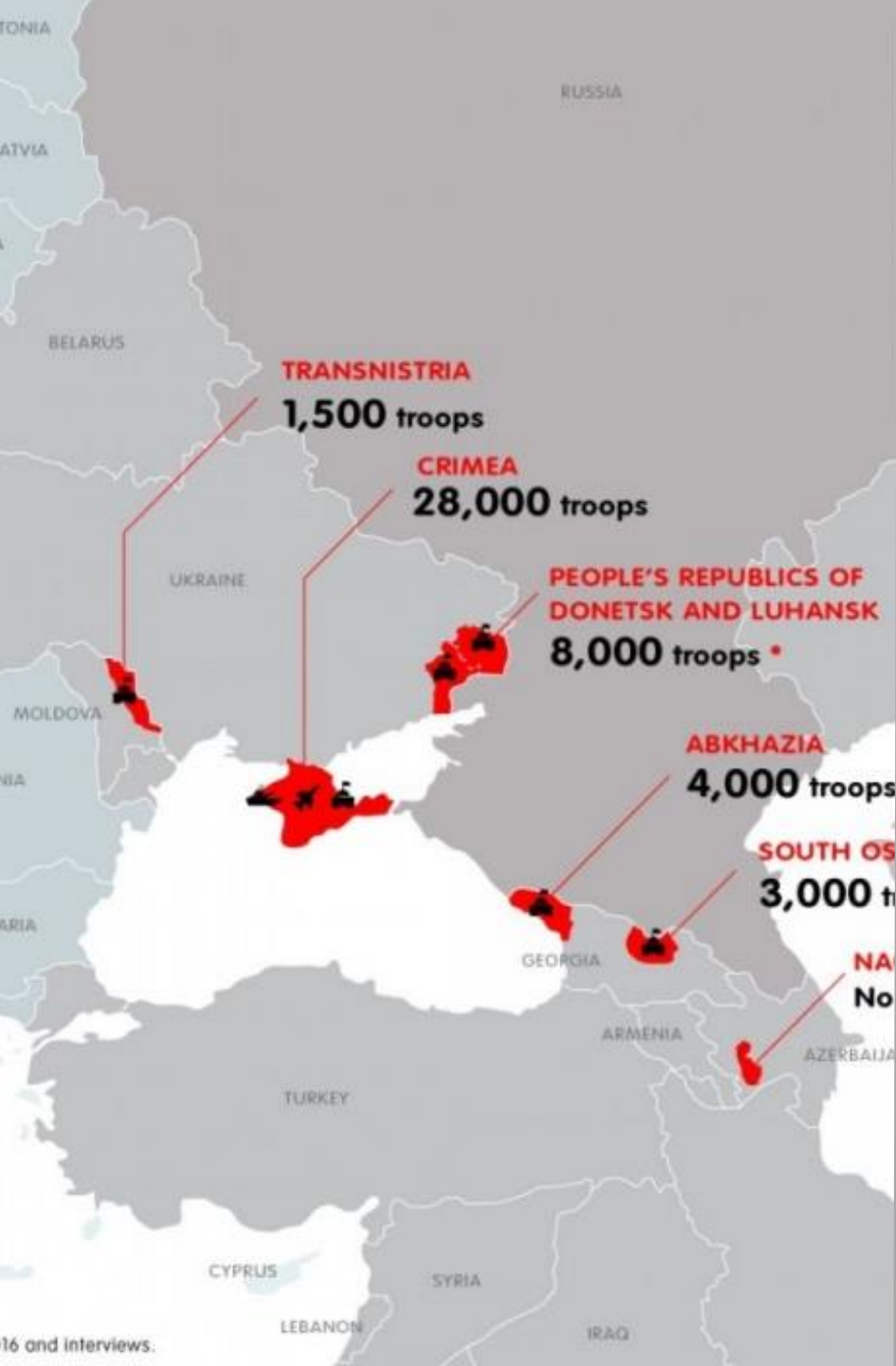
38th Fighter Aviation Regiment

39th Helicopter Regiment

43rd Separate Naval Assault Aviation Regiment

Гарячі та заморожені конфлікти

- Буферні зони як засоби та інструменти політики РФ:
  - Грузія: Південна Осетія, Абхазія
  - Україна: ТОТ у Донецькій та Луганській областях
  - Республіка Молдова: Придністров'я
- Росія прагне зберігати переважний вплив у зонах конфлікту

Інтереси України в ЧР

- Нагальна потреба – забезпечити захищений доступ до морських торговельних шляхів (*вантажообіг українських портів – 160 мільйонів тон*)
- **Фундаментальні інтереси:**
  - відновлення територіальної цілісності України
  - гарантія контролю над виключною морською економічною зоною та над використанням її ресурсів (*понад 30 % усіх родовищ нафти і природнього газу України знаходяться в ЧР*)
- Найкращий шлях – вступ у НАТО і ЄС

Стримувальні заходи НАТО в ЧР: частковий успіх

- Зміцнення Південно-Східного флангу НАТО знизило ймовірність провокацій Росії проти членів НАТО в ЧР
- Росія створила «сіру безпекову зону» з розмитими нормами права і ризиком ескалації конфліктів, здатних негативно вплинути на держави НАТО

Вплив КНР у Чорноморському регіоні

- Основний транзитний коридор «Одного поясу, Одного шляху» пролягає через територію Туреччини
- КНР і НАТО не прагнуть ескалації в ЧР

Незахищене і непевне майбутнє

- «Стабільна нестабільність» у Чорноморському регіоні, ймовірно, затягнеться
- Замкнене коло:
Незахищеність - Економічна відсталість - Незахищеність
- Ризики непередбачуваної ескалації

НАТО– 2030: повна чи принаймні часткова інтеграція «Сірої Зони»

- Найкращий можливий сценарій – Україна і Грузія вступають до НАТО після комплексних реформ у рамках Плану дій щодо членства в НАТО.
- Цей процес може викликати агресивну реакцію РФ
- Участь Грузії та України у Партнерстві з розширеними можливостями НАТО
- Безпекова співпраця
- Постійна присутність сил НАТО в повітряному й морському просторі.
- «Заходи довіри» з Росією для уникнення непередбачуваної ескалації

**Пріоритети
партнерства між
Україною й НАТО
для стабілізації в
Чорноморському
регіоні**

- Посилення інтероперабельності ЗСУ і сил НАТО
- Регулярні спільні військові навчання у регіоні
- Захист критичної інфраструктури
- Обмін інформацією
- Співпраця щодо протидії невійськовим, особливо «гібридним» загрозам